

מסורת הש"ס

(א) לנעיל ד"ה (ב) וז"ל רש"י
מנחות ז' ד"ה דענין וכו'
דקרינן חוץ המעגל על שם
עוגה, (ג) ונ"י פירש"י לקמן
כ"ה ד"ה עוגה, (ד) צ"ח כ"ה:
(ה) נ"ס אלה העונות ונ"ס
חוס' מ"ש בשם הירושלמי,
(ו) נצרכות י"ט, (ז) טעות
כ"ה, (ח) גיר' רש"י הו"ל,
(י) גיטין ל' ע"ש צ"ע על לשון
אחרון שכתב רש"י וכן חוס'
ד"ה לא נזכרה, (כ) לקמן כ"ה,
(ל) מהא מקום, (מ) לקמן כ"ה,
(נ) הקונטרס כ"ה.

גיליון הש"ס

נב' ב"ב שו"ת פתחא. ע"י
מנחות דף כ"ז ע"ב ד"ה כ"ה
רננס:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הכי קאמר
כי ליה רביעיה. כ"ה לראשונה:

לעני רש"י

פורפיי"ש. אתה עושה טורל.

רבינו חננאל

סדר תעניות האילו האמור
ברביע ראשונה כו'. תוצה
רב יהודה ה"ב, סדר תעניות
האילו בזמן שצתה רביעה
ראשונה ושניה ולא ירדו
גשמים, אבל אם ירדו גשמים
וצמחו זרעים וחזרו ושנו,
כלומר כמחו, מתריעין עליהן
מיד. ודוקא שנו כעין כימיוש,
אבל יבשו למחר אף על גב
דהדר אקון אין מתריעין
עליהן. פי' אקון, שחזרו
לירוקתן, כלומר חזרו
לחיותן, ורבותיה הגאונים ד'
לברכה אמרו, האי אקון
אקנתא שנו חזקה פליגא
אמית, ובלשון הזה הוא
בגטין בפרק (מי שאחזו
קורדיקוס) [כל הגטן], (א) פי'
פרציה דהוה קלא. ורע
בתבואה שהיא תחת אבן
צומחת. פי' קלא מלשון שקל
קלא פתח צויה. למחר כמיה.
פי' רב יהודה מכה הבאה לידי
בצורת. [אר"ג נהרא אנהרא].
הוצרכו האנשים המסתפקין
מים מזה הנהר לילך לנהר
אחר,

(ב) כל המגור שייך לעיל בגמרא
דף ק"ד.

רבינו גרשום

שלישית להתענות. ומי ארמז
לאלתר ברביעה ראשונה
מתענין. אבל יבשו לא. ודין
שיבשו לית להו תקנתא כלל,
ואי מתריעין עליהן ויהי תפלת
שו. דאקון. שנואל להן
קצת תקנה. נהרא אנהרא
בצורת. כשצריכין להביא
מים מנהר זה להשקות שדות
שעל נהר אחר, לפי שאין
באותו נהר אחר מים כדי
סיפוק להשקות שדותיו, והו'
סימן בצורת.

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

י"ט

ה"ג אוחה העיר מסענה ומסענה וכל סביבותיה מסענות ולא
מסריעות. ולפיכך מתענות (א) שאותה העיר שלא ירדו עליה גשמים
תלך לקנות התבואה באותה העיר ויהיה זה רעב: או מפולס.
שחומותיה והבזמים נופלין ברות: מסריעות כ"ה. א"ס (א) יראו
באספמיה מתריעין בצבל בצבל
מתריעין באספמיה כדקמני טעמא
בסיפא מפני שהיא מכא מהלכת
א"ס במקום אחד היא מתריעין
עליה כל השומעין כדי שלא תבא
עליה: שדפון. בתבואות: ירקון.
חולי: חיה רעה. משכלת בני אדם:
חרב. חילות ההולכין להרוג ולהשחית
בכל מקום: מלא חנוור. מפרש
בגמ' (א) לעריסא. בא"י: באשקלון.
בארץ פלשתיים: ועל שאכלו זאבים.
שהיא חיה רעה ומכה מהלכת היא:
שנאו. ובאו צעיר: מסריעין.
צענו: המטורפת. מלשון טרף
אצבא (ברכות דף כ"ה). ומלשון צינה
טרופה (ערוך פ"ב מ"ד) כו' כדמפרש
בפרק שלמעלה (דף י"ד): שמעון
הסימני. מתמנה היה: שלא סבא.
לישנא מעליה נקט: מרוב גשמים.
לא כגון שירדה על עיר אחת ועל
עיר אחת לא ירדה שם ודאי שמהן
לקללה כדאמר רב יהודה (לעיל ו')
תמטר (א) מקום מטר שמקלקל תבואה
אלא כבר ירדו וטורח הם לבני
אדם אצל חין מקלקלין תבואות.
וטעמא מפרש בגמרא (א) למה אין
מתריעין: סטורי פסחים. שהם
בתירות ושל חסר הן ומטלטלין אותן
שלא ימוקו בגשמים: גשמי בורות.
שיפוע גשמים למלואות בורות:
ונדבום. רלון ועין יפה: אבן טעוין.
אבן טעוין הינה צירושלים וכל
מי שאצדה לו אצידה כו' בצבל
מליעא (דף כ"ה): נדבום. (א) על
כבוד הרב: מסענה. פורפיי"ש:
בלע"ז: ישמח אביך ואמך ותגל וילך:
נב' רביעה ראשונה ושניה לשאול.
שאף על פי שלא ירדו גשמים לא
בראשונה ולא בשניה לא היו מתענין
אלא שולין. וקשיין ממני דקמני
סדר תעניות אלו האמור ברביעה
ראשונה וצריכתא אהדדי: הכי
קאמר כו'. (א) וכגון רביעה ראשונה
שניה ושלישית דכולי יורה קרי ליה
רביעה [א] כך שמעתי: דוקא נספנו.
דכי נסתנו ודאי הוא דמתריעין מיד
לנריך להתפלל עליה (א) שיחזיר
ציופי תתקן: אצל יבשו. לא נריך
דמכאן ואילך לא יועיל והוה תפלת
שול אפילו יבשו כשהן חטין עדיין
דקין אפילו הכי לא מתריעין:
הכי גרסין פשיטא (א) שנו תנן
לא צריכא דאקון מהו דמיא כו':
דאקון. שעלו צקנה שנתקנו מעט
לאחר שמתענינו: מהו דמיא
אקנתא מילתא היא. דהואיל ונתקנו
מעט א"ס יתפלל מועיל להם קא

לא צריכא דאקון. פי' לאחר שעלו צקנה נתיבשו מהו דמיא
אקנתא מילתא היא פי' דהואיל ועלו צקנה ולא נתבשלו כל
זורכס ליבעי התרעה קמיל דלא מילתא היא: נהרא אנהרא
בצורתא. פי' (א) (הכי) בשאין תבואה צעיר ויש הרבה בשאר עירות
ויכולין להביא מזו לזו היינו מקרי
צורת ולא מקרי רעב (א) ומאחר
שיכולין להביא ע"י הנהר דליכא אלא
טרחא ועירא ומהאי כלומר מדבר
מועט מה אין מתריעין מדמיא
אמדינתא פירוש שרץ להוציא
ממדינה למדינה אחרת ע"י חמורים
וסוסים ואז מתריעין דאי אפשר
להביא בשפע כ"כ כמו בספניות ל"א
נהרא אנהרא כלומר א"ס יבש הנהר
זה ונריך להסד נהר אחר לכאן אי
נמי לריך להמתין עד שיגדל הנהר
האחר ויצא צבאן זה צורת ולא
מתריעין מדמיא אמדינתא א"ס יבשו
כל הנהרות שזו העיר וצריכין
להביא מים מעיר אחרת כפנה וקשה
דצמחני משמע דאצורת (א) מתענין
דקמני מתריעין עליהן מפני שהיא
מכת צורת ויש לומר דמכת צורת
דצמחני הוה כמו דכפנה כאשר פירשני
שמתח חטה ילא חוט ומשום הכי
מתריעין אע"ג דעדיין אינו רק
צורת הואיל וסופו רעב מתריעין
אע"ג דאכתי לא הוה כפנה אצל
לעולם אין מתריעין על מכת צורת
אי לא מני לצל ליד רעב ולהכי
קאמר הכא דנהרא אנהרא דלא הוה
אלא כי צורתא ולא מתריעין:
נהירא
בשביב שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה א עג עוגה ועמד
בתוכה ואמר לפניו רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך
נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחהם על בניך התחילו
גשמים מנמטין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקן
עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם
שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להם א צאו וראו אם
נמחית אבן (א) המועין (א) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני
עליך (א) נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך
רצונך (א) כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר
י ששמה אביך ואמך ותגל וילדתך: (א) (מתני') היו מתענין וירדו להם גשמים
(א) קודם הנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה ישלימו ר"א אומר קודם
חצות לא ישלימו לאחר חצות ישלימו מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם
גשמים קודם חצות אמר להם ר' טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו י"ט ויצאו
סדר תעניות האלו האמור ברביעה ראשונה ורמינדי רביעה ראשונה
ושניה לשאול שלישיית להתענות אמר רב (א) יהודה ה"ק סדר תעניות
האמור אימתי בזמן שיצאה רביעה ראשונה ושניה ושלישיית ולא ירדו
גשמים אבל ירדו גשמים ברביעה ראשונה ורעו ולא צמחו אי נמי צמחו
וחזרו ונשתנו מתריעין עליהן מיד אמר רב נחמן דוקא נשתנו ל אבל יבשו
לא פשיטא נשתנו תנן לא צריכא (א) דאקון מהו דתימא אקנתא מילתא היא
קמשמע לן: וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם כו'. מאי מכת בצורת אמר
רב יהודה אמר רב מכה המביאה לידי בצורת אמר רב נחמן נהרא אנהרא
בצורתא

משמע לן רב נחמן דאקנתא לאו מילתא. ל"א אצל יבשו לא דממילא חזרין: לא צריכא דאקון. שעלו צקנה מהו דמיא אקנתא מילתא
היא דכיון שעלו צקנה ועדיין לא בשלו כל צרכן ודאי אי לא מתריעין תו לא גלי קמשמע לן דלאו מילתא היא דאף על גב דאקון
אכתי גלי טפי: נהרא אנהרא צורתא. בשאין תבואה צעיר אחת ויש עעירות אחרות ואפשר להביא מזה לזה דרך נהר כספיה:
צורתא

עין משפט נר מצוה

ב א מ"י פ"ב מהלכות
תענית ה"ב טו"ע א"ח
ס' תקנו ספיק א וטעף ב:
ג ב ג מ"י שם הל' (א) ז ב
[צ"ח] טו"ע שם ספיק ב:
ד ר מ"י שם הל' י יא
טו"ע שם ספיק ח טו:
ה ה מ"י שם הל' טו טו"ע
שם ספיק ו:
ו ר מ"י שם הל' יא טו"ע
שם ספיק ח:
ז ז ח מ"י שם פ"א ה"ו
ו פ"ב מהלכות שבת הלכה כ'
סמך עיין ל טו"ע שם ספיק
י ו פ"ב רפ"ט ספיק ט ו פ"ב
שטט ספיק ח:
ח ט מ"י פ"ב מהל' תעניות
הל' טו"ע א"ח ס' ס'
קטע ספיק יא:
ט י מ"י שם פ"א הלכה טו
טו"ע ש"ע א"ח סימן קס"ט
ספיק א ו פ"ב קטע ספיק יא:
י ב מ"י שם טו"ע א"ח ס'
קטע ספיק יא:
יא א מ"י שם פ"ב הלכה טו
טו"ע א"ח ס' קטע
ספיק ח:

תורה אור השלם
1. ששמה אביך ואמך ותגל
משלי כב כה
יזרתי:

הגהות הב"ח

(א) נב' ג' מתים בג' ימים זה
אחר זה (הכי זה דבר פחות
מכאן אין זה דבר חמ"מ ונ"ב
ס"א אין זה: (א) שם ר'
יוסי אומר לנדרה ולא לנפקא.
י"ב ע"י פירוש דף י"ד ע"א:
(א) שם אלאמה חוץ אלה
נחזית עליך לנדרת אצל מה
אשכח: (ב) שם לא צריכא
דהדר אקון מהו דמיא:
(א) רש"י ד"ה ה"ג אוחה
כו' לפיכך מתענות מפני
שאותה העיר וכו' המבואה
באותה סביבותיה ויהיו
זה רעב: (א) ד"ה מתריעין
כ"ה"ט ט"ס נראו באספמיה כו'
שהיא מכת מהלכת ולפיכך
אף א"ס במקום אחד: (א) ד"ה
לנדות שמתנין על כבוד הרב
שהיה דברים לאמר לא
כך שאלתי ה"ס: (א) ד"ה
הכי קאמר כו' כלומר סדר
התעניות אלו אמרו בשביל
רביעה ראשונה כשכבה
מכל וכל כגון רביעה
ראשונה: (א) ד"ה דוקא
כו' להתפלל עליהן שיחזרו
ציופי תתקן אצל יבשו לא
נריך כי וואו תפלת שול
ה"ס ומה' אצל יבשו. כשהן
מתין עדיין כו': (א) ד"ה
ה"ג פשיטא נשתנו תנן לא
צריכא דהדר אקון מהו
דמיא כו' דאקון שעלו כי
שנתיבשו מהו דמיא כו'
דאקנתא לאו מילתא ד"ה
וסק"ד: (א) רוב' ד"ה נהרא
כו' בשאין כ"ה וסמית הכי
מתקן: (א) בא"י ולא מוקי
רע דמאחר שכולין כי
ועירא ומהאי מילתא כלומר
כו' ע"י חמורים וסוסים
כפנו שם וואו מתריעין:
(א) בא"י דצמחני משמע
דאצורת מתריעין דקמני
מתריעין כי כלשון פירש"י
שמתח חטה י"ט אע"ג דעדיין
אינו ארבע כ"א צורת
הואיל: